

Alhambra i Granada

Det historiska Spanien från 216 f.Kr. till 1900-talets början

I de kommande numren av Solkysten kommer jag att skriva om den spanska historien med början före Kristus födelse och när den Iberiska halvön hamnar i romarnas händer. Jag kommer sedan att långsamt föra er vidare till morenas nästan 800 år vid makten och det spanska kungaparet Isabella och Ferdinands seger över det moriska väldet när Alhambra föll 1492. Vi får sedan följa Spanien under mer än 400 år med en mängd av konflikter och många olika märkliga regenter. Vi slutar med tiden då Alfonso XIII, nuvarande kungens farfars far, kommer till makten och det moderna Spanien tar sin början.

HUR HAR DAGENS SPANIEN PÅVERKATS AV SIN HISTORIA?

Vad har gjort Spanien till det land det är i dag? Och hur har landets historia påverkat och format spanjorerna till vad de är idag? Låt oss titta i historieböckerna och försöka ge de stora dragen i Spaniens brokiga förflutna. Kanske hittar vi svaren eller åtminstone några förklaringar. För oss som har valt att besöka södra Spanien är det extra intressant att de flesta minnesmärken från den spännande och ibland våldsamma historien finns omkring oss i Andalusien. Sevilla, Granada och Córdoba var nämligen ofta centrum för de mer betydelsefulla historiska händelserna. Låt oss därför börja vår korta resa i den långa spanska historien med romarna.

IBERISKA HALVÖN BLIR ROMERSKT

Efter det andra puniska kriget år 218-202 f.Kr. mellan kartager och romare inleddes romarnas segertåg. Den gamle bekantingen, kartagen Hannibal Erövraren, lämnade sina erövrade landområden i Spanien och tågade med elefanter och trupper över Alperna år 218. Han hotade Rom men blev slutligen besegrad år 207. Samma år invaderade Rom den Iberiska halvön och 206 föll kartagernas sista fäste i Cádiz. Största delen av landet, framför allt i söder och öster, införlivades med romarriket och fick namnet "Hispania Romana" (det romerska Spanien). Romarna blev nu Medelhavets obestridliga herrar men det kom att ta ytterligare två århundranden innan hela Spanien var erökrat. Det var första gången som Spanien var politiskt och kulturellt enat och under de kommande sex århundraden förändrades Spanien radikalt. Romarna förde med sig latinet, som är grunden till alla språk utom baskiskan, som idag talas i Spanien. Rättssystemet, arkitekturen och byggnadskonsten är andra arv från den här tiden som i många fall ännu lever kvar.

DE FÖRSTA BRÅKMAKARNA

Sextiosju år innan det romerska riket föll, år 409 e.Kr., invaderades Spanien av blonda barbarer från germanska stammar i norra Europa. Alaner, vandaler och sveber kom farande

i massor över Pyrenéerna. Romarna, vars rike i Rom hade erövrats av västgoterna, gav inte mycket motstånd och den spanska befolkningen var ganska fredligt sinnad och gav sig utan större stridigheter. Alanerna blev så småningom tillbakaslagna av visigoterna, ett kristet folk som hade en hel del affärer ihop med Rom, och som hade haft sitt lilla rike koncentrerat runt Toulouse i Frankrike. De började få svårt att behålla makten där och gjorde ett kortlivat och föga framgångsrikt försök att återerövra Spanien till romarriket.

Vandalerna rönte inte heller någon långvarig framgång och gav till slut upp krigandet i södra Spanien samt flyttade sina intressen till Nordafrika. Efter sig lämnade de områden som de hade plundrat och bränt på sin väg. De gav också trakten namnet Vandalusien och någon gång senare genom historien försvann V:et och vi fick vårt nuvarande Andalusien.

Om inte ovanstående förklaring om Andalusiens namn är rätt, så har jag en annan variant: helgonet Lucia, från Syracusa vandrade runt på jorden på 200-talet e.Kr. och letade efter paradiset. Då hon såg dalgången vid Guadalquivir, var det så vackert att hon tyckte sig höra Herrens röst säga åt henne: "Anda Lucia" (stig på Lucia). Denna version berättade min författarkollega Olle Jacobsson för mig och jag kan inte motstå den!

ORDNING OCH REDA IGEN

Till slut var sveberna de enda barbarer som fanns kvar i Spanien. Just när de var nära att ta över hela landet dök västgoterna upp. De trängde in från norr och resultatet av denna invasion blev skapelsen av det västgotiska riket år 417 e.Kr. med Toledo som huvudstad. I den utmärkte boken "Spaniens historia" skriver en av författarna, Sven Ingemar Olofsson, att

"för första och enda gången i Spaniens historia kom därmed ett kanske ursprungligen från Sverige emanerande folk att i fråga om politik och samhällsandanande inträda i halvöns utveckling". Det är väl en trevlig tanke att vi kanske har bidragit till Spaniens utveckling? Därefter skulle det ta oss mer än 1500 år innan vi kom tillbaka till landet, nu som turister och husägare på Costa Blanca och Costa del Sol. Västgoternas roll som herrar över Spanien bestämdes så småningom 450 mil därifrån, vid Röda havets strand, av en man som trodde att han var Guds sändebud på jorden. Mohammed utövade doktrinen om "Det heliga kriget". Efter hans död år 632 gav sig hans efterföljare iväg från Arabien och vid slutet av 600-talet hade deras ättlingar bland annat erökrat hela norra Afrika och väntade nu bara på rätt tillfälle att via Spanien komma åt Europa för att sprida sin muslimska lära.

HÖGKONJUNKTUREN BÖRJAR

Arabernas, eller morenas, spanienvistelse skulle komma att vara i nästan åttahundra år. Hur gick det då till? Året var 711 och en före detta slav, en berber vid namn Tariq ibn Ziyad gick med en armé på 7000 man över sundet vid Jabal Tariq (senare ändrat av kristna tungor till Gibraltar) och efter sju års fälttåg kom araberna att härska i det som idag är Spanien och Portugal. De skulle dock aldrig lyckas erövra hela Spanien. De fattiga folken i bergstrakterna i norr fick vara i fred och det var därifrån som motattacken senare skulle sättas in. De nya muslimska härskarna kom att kallas morer men var inte alla araber. Många kom från de västra delarna av Nordafrika. Morerna kallade sitt nya land för Al-Andalus. Från allra första början blev det moriska Spanien täckt med myter och legender, lite grand som en saga ur

Mezquita i Córdoba

"Tusen och en natt". Det moriska väldet, länge med centrum i kalifatet i Córdoba, utgjorde en kulturell storhetstid. Otaliga minnesmärken vittnar om det, framför allt det praktfulla borgområdet Alhambra i Granada och moskén i Córdoba, den största och mest praktfulla i världen tillsammans med Mekkas moské. Córdoba expanderade och hade till slut 500 000 innevånare, 500 moskéer, 300 allmänna bad och 75 bibliotek. Det blev en av Europas vackraste huvudstäder. Konst och vetenskap blomstrade och stadens universitet var världens förnämsta, där studier och forskning inom medicin, matematik, filosofi, astronomi och arkitektur hade stor framgång. Här utfördes på 1000-talet världens första starroperation med hjälp av ett fiskben. Araberna var vid denna tidpunkt klart världsledande inom vetenskap och filosofi. De satte också fart på produktionen av oliver, sockerrör och dadlar, de började utvinna guld och silver från bergen och byggde stora sidenväverier. Under 900-talet var Spanien ett av Europas rikaste och mest tätbefolkade länder och var ända till 1100-talet det vetenskapliga centrumet i den moderna världen. Vid den här tiden lades också grunden till många seder och bruk som vi än idag ser resultatet av, bland annat i det spanska språket som har kvar cirka 2000 ord från arabiskan. ■

Castillo de Santa Catalina i Cadiz

SVEN F. KÄLLSTRÖM

har bott över 30 år i Spanien varav de senaste 25 åren på Costa del Sol. Han har skrivit fem böcker om Spanien, bl a Drömmen om Spanien och Golfströmmen – En turistguide till Costa del Sol. Under 7 år var han grundare, delägare och styrelseordförande i Fair Media International som arrangerade fastighetsmässan "Köpa hus utomlands" i de nordiska länderna. Under de senaste 6 åren har han drivit mäklarfirmaget Alamo Costa del Sol Real Estate med kontor i Fuengirola på Costa del Sol